

ЕКОНОМІКА НАФТОГАЗОВОГО КОМПЛЕКСУ

Прийнято 21.04.2025. Прорецензовано 09.05.2025. Опубліковано 30.06.2025.

УДК 338.242.4:339.172:620.9(477)

JEL L95, Q41, Q48,

DOI: 10.31471/2409-0948-2025-1(31)-46-56

ІНСТИТУЦІЙНІ ОСОБЛИВОСТІ ЕНЕРГЕТИЧНОГО РИНКУ УКРАЇНИ: ВИКЛИКИ ДЛЯ ТРЕЙДЕРІВ

Андрусів Уляна Ярославівна

кандидат економічних наук, доцент

завідувачка кафедри фінансів, обліку та оподаткування

Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу

76019, Івано-Франківськ, вул. Карпатська, 15

e-mail: andrusivu@ukr.net

ORCID ID <https://orcid.org/0000-0003-1793-0936>

Анотація. У статті досліджено інституційні особливості енергетичного ринку України та визначено ключові виклики для трейдерів енергоносіїв у сучасних умовах. Проаналізовано сучасний стан та тенденції розвитку інституційного середовища на ринках електроенергії, природного газу та нафтопродуктів. Ідентифіковано ключові інституційні бар'єри та регуляторні обмеження, що впливають на діяльність трейдерів, зокрема: регуляторну невизначеність, цінові обмеження, проблеми ліквідності, недосконалість біржових механізмів, обмежений доступ до інфраструктури та інформаційну асиметрію. Систематизовано специфіку ринкових механізмів та інструментів, доступних для трейдерів на різних сегментах ринку. Виявлено, що енергетичний ринок України характеризується складною інституційною структурою, яка перебуває у процесі активної трансформації відповідно до вимог європейського законодавства. Встановлено, що основними викликами для трейдерів є управління регуляторними ризиками, розробка ефективних стратегій прогнозування, управління кредитними ризиками контрагентів, оптимізація логістичних операцій, цифрова трансформація бізнес-процесів та диверсифікація портфелю енергоносіїв. На основі проведеного аналізу запропоновано напрями вдосконалення інституційного забезпечення

Запропоноване посилання: Андрусів, У. (2025). Інституційні особливості енергетичного ринку України: виклики для трейдерів. Науковий вісник ІФНТУНГ. Серія: економіка та управління в нафтовій і газовій промисловості, 1(31), 46-56. doi: 10.31471/1993-9965-2025-1(31)-46-56

* Відповідальний автор

Copyright © The Author(s). This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License 4.0 (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>)

діяльності трейдерів енергоносіїв, що включають гармонізацію регуляторного середовища з європейськими практиками, розвиток біржових механізмів та фінансових інструментів, вдосконалення системи розкриття інформації, модернізацію інфраструктури та стимулювання цифрової трансформації. Доведено, що для подолання виявлених викликів необхідним є системний підхід до організації роботи трейдерів, який враховуватиме інституційні особливості українського енергетичного ринку та передбачатиме використання інноваційних технологій та методів управління ризиками. Обґрунтовано необхідність подальших досліджень методологічних підходів до ризик-менеджменту та аналізу впливу цифрових технологій на трансформацію бізнес-моделей трейдерів енергоносіїв в Україні.

Ключові слова: енергетичний ринок, трейдери енергоносіїв, інституційне середовище, лібералізація ринку, біржові механізми, цифрова трансформація, євроінтеграція, системний підхід.

Постановка проблеми. Енергетичний ринок України знаходиться у процесі активної трансформації, зумовленої імплементацією європейських директив та реформуванням національного законодавства. Створення конкурентного середовища на ринках електроенергії, природного газу та нафтопродуктів є важливою складовою євроінтеграційного процесу, що передбачає зміну парадигми функціонування енергетичного сектору. В таких умовах особливої актуальності набуває питання ефективної діяльності трейдерів енергоносіїв, які є ключовими гравцями на лібералізованих ринках. Розуміння інституційних особливостей українського енергетичного ринку та пов'язаних із ними викликів дозволить сформулювати більш ефективні підходи до організації роботи трейдерів у сучасних умовах.

Трансформація інституційного середовища енергетичного ринку України створює як нові можливості, так і виклики для трейдерів. Особливо актуальними є питання регуляторної невизначеності, недосконалості біржових механізмів, проблеми ліквідності, неврегульованості відносин між суб'єктами ринку та специфіки тарифоутворення. Ці аспекти потребують ґрунтовного аналізу для розробки ефективних стратегій діяльності трейдерів на українському енергетичному ринку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематиці функціонування енергетичних ринків та ролі трейдерів у них присвячено значну кількість наукових праць вітчизняних та зарубіжних дослідників. Зокрема, теоретичні засади функціонування енергетичних ринків ґрунтовно висвітлені у працях М. Nerlinger [1], J. Goonesinghe [2], P. Heathe [3], які запропонували концептуальні моделі організації конкурентних відносин на ринках електроенергії та природного газу.

Серед українських дослідників вагомий внесок у дослідження інституційних трансформацій енергетичного ринку зробили А.Алимов [4], Р. Костирко [5], І. Соленчук [6] та Р. Карварська [7], які проаналізували структурні зміни в енергетичному секторі України та їхній вплив на формування конкурентного середовища. У роботах В. Половенка [8], С. Степаненка [9], розглянуто питання інституційного забезпечення функціонування ринків нафтопродуктів та природного газу. Європейський досвід функціонування енергетичних ринків та діяльності трейдерів висвітлено у дослідженнях, А. Поченюк [10]. Аспекти енергетичної безпеки та її вплив на функціонування енергетичних ринків розглянуто у працях У. Андрусів [11, 12], Є. Библика [3], О. Довгалюка [12], Ю. Костіна [14] та Д. Ткача [15].

Висвітлення невирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на значну кількість досліджень, присвячених функціонуванню енергетичних ринків, недостатньо висвітленими залишаються питання системного підходу до організації роботи трейдерів енергоносіїв саме в умовах українського ринку, який характеризується специфічними інституційними особливостями. Зокрема, мало дослідженими є проблеми адаптації трейдерів до регуляторних змін, що відбуваються в процесі імплементації європейських директив; питання оптимізації бізнес-процесів трейдингової діяльності в

умовах структурної трансформації ринків; специфіка управління ризиками в діяльності трейдерів на різних сегментах енергетичного ринку України.

Також не отримали належного висвітлення питання взаємодії трейдерів з регуляторними органами, біржовими платформами та іншими учасниками ринку в умовах недосконалості інституційного середовища. Потребують поглибленого аналізу інструменти хеджування ризиків та прогнозування кон'юнктури ринку, які могли б ефективно застосовуватися трейдерами енергоносіїв в українських реаліях.

Формулювання цілей статті. Метою статті є дослідження інституційних особливостей енергетичного ринку України та виявлення ключових викликів для трейдерів енергоносіїв у сучасних умовах. Для досягнення цієї мети поставлено такі завдання: проаналізувати сучасний стан та тенденції розвитку інституційного середовища енергетичного ринку України; ідентифікувати ключові інституційні бар'єри та регуляторні обмеження, що впливають на діяльність трейдерів на різних сегментах енергетичного ринку; дослідити специфіку функціонування ринкових механізмів та інструментів, доступних для трейдерів енергоносіїв в Україні; визначити основні виклики для трейдерів, пов'язані з інституційними особливостями українського енергетичного ринку та запропонувати напрями вдосконалення інституційного забезпечення діяльності трейдерів енергоносіїв в Україні.

Висвітлення основного матеріалу дослідження. Енергетичний ринок України характеризується складною інституційною структурою, яка перебуває у процесі активної трансформації. Ринки електроенергії, природного газу та нафтопродуктів мають свої специфічні особливості, але всі вони проходять етап лібералізації відповідно до вимог Третього енергетичного пакету ЄС та Угоди про асоціацію між Україною та ЄС.

Ринок електроенергії України з 1 липня 2019 року функціонує за новою моделлю, що включає ринок двосторонніх договорів, ринок "на добу наперед", внутрішньодобовий ринок, балансуєчий ринок та ринок допоміжних послуг. Основними регуляторними органами виступають Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг (НКРЕКП) та Міністерство енергетики України. Оператором системи передачі є НЕК "Укренерго", а функції оператора ринку виконує ДП "Оператор ринку".

Ринок природного газу України функціонує відповідно до Закону України "Про ринок природного газу", прийнятого у 2015 році. Ключовими інституціями є НКРЕКП, Оператор газотранспортної системи України (ОГТСУ), оператори газорозподільних систем, газові біржі (Українська енергетична біржа) та власне трейдери. Ринок включає сегменти оптової та роздрібною торгівлі, а також віртуальний торговий пункт для короткострокових операцій з природним газом.

Ринок нафтопродуктів характеризується найвищим рівнем лібералізації серед енергетичних ринків України, що створює сприятливі умови для конкуренції та розвитку трейдингової діяльності. Основними регуляторами є Антимонопольний комітет України, який контролює дотримання конкурентного законодавства та попереджає монополізацію ринку, НКРЕКП, що встановлює технічні стандарти та вимоги до якості палива, та Державна фіскальна служба, яка адмініструє податкові зобов'язання та митні процедури.

Торгівля нафтопродуктами здійснюється через біржі, зокрема Українську енергетичну біржу та товарні секції фондових бірж, а також на позабіржовому ринку через прямі контракти між виробниками, трейдерами та споживачами. Біржова торгівля забезпечує прозорість ціноутворення та стандартизацію умов поставки, тоді як позабіржовий сегмент дозволяє гнучке налаштування контрактних умов під специфічні потреби учасників ринку.

Аналіз інституційного середовища енергетичного ринку України дозволив ідентифікувати ряд бар'єрів та обмежень, що суттєво впливають на діяльність трейдерів. У таблиці 1 систематизовано основні інституційні бар'єри та регуляторні обмеження за

трьома ключовими сегментами енергетичного ринку України. Виявлені бар'єри створюють складне регуляторне середовище, що потребує від трейдингових компаній значних витрат на комплаєнс та адаптацію до мінливих правил гри. Водночас інституційні обмеження формують як виклики, так і можливості для розвитку нових бізнес-моделей та стратегій позиціонування на ринку.

Таблиця 1

Інституційні бар'єри та регуляторні обмеження для трейдерів на енергетичному ринку України

Тип бар'єру/обмеження	Ринок електроенергії	Ринок природного газу	Ринок нафтопродуктів
Регуляторна невизначеність	Часті зміни правил роботи ринку "на добу наперед"; не передбачувані обмеження на експорт/імпорт	Неповна імплементація Третього енергетичного пакету; зміни в процедурах доступу до газосховищ	Непрогнозовані зміни в акцизній політиці; нечіткі критерії контролю якості палива
Цінові обмеження	Ціна на ринку "на добу наперед" та внутрішньодобовому ринку; регульовані тарифи для населення	ПСО для постачальників газу населенню; граничні ціни для окремих категорій споживачів	Практика встановлення граничних торговельних націнок в кризових ситуаціях
Проблеми ліквідності	Недостатня ліквідність балансуєного ринку; відсутність форвардних контрактів	Обмежена кількість учасників торгів на короткострокових ринках; відсутність ф'ючерсів	Домінування позабіржового сегменту; недостатні обсяги біржових торгів
Недосконалість біржових механізмів	Обмежений функціонал торгової платформи; відсутність строкових інструментів	Відсутність єдиного ліквідного хабу; нерозвиненість інструментів хеджування	Фрагментованість біржової торгівлі; проблеми з виконанням контрактів
Проблеми доступу до інфраструктури	Обмеження на перетинах між торговими зонами; недискримінаційний доступ до потужностей	Складні процедури доступу до ГТС; проблеми з транс кордонними з'єднаннями	Обмежений доступ до залізничної інфраструктури; монополізація терміналів
Інформаційна асиметрія	Недостатня прозорість у роботі ринку допоміжних послуг; обмежений доступ до історичних даних	Відсутність єдиної платформи для розкриття інформації; затримки в оприлюдненні даних	Непрозорість формування цін імпортерами; відсутність консолідованих даних про запаси
Адміністративні бар'єри	Складні процедури реєстрації учасників ринку; обтяжлива звітність	Тривалі процедури отримання ліцензій; надмірні вимоги до фінансових гарантій	Складні процедури митного оформлення; велика кількість дозвільних документів

Джерело: сформовано автором

Розглянемо детальніше найбільш суттєві інституційні бар'єри та регуляторні обмеження:

- аналіз інституційного середовища енергетичного ринку України дозволив ідентифікувати ряд бар'єрів та обмежень, що суттєво впливають на діяльність трейдерів;
- процес реформування енергетичних ринків супроводжується частими змінами нормативно-правової бази, що створює невизначеність для учасників ринку та ускладнює стратегічне планування (трейдери змушені постійно адаптувати свої бізнес-моделі до нових регуляторних умов, що підвищує транзакційні витрати);

- на ринках електроенергії та природного газу діють механізми цінового регулювання (price caps) та спеціальні зобов'язання для окремих учасників ринку, що обмежують можливості для арбітражу та впровадження інноваційних цінових стратегій;

- українські енергетичні ринки характеризуються недостатньою ліквідністю, особливо у сегментах строкової торгівлі (відсутність розвинених фінансових інструментів (ф'ючерсів, опціонів) обмежує можливості трейдерів щодо хеджування ризиків та реалізації складних торгових стратегій);

- біржові платформи на енергетичних ринках України знаходяться на етапі розвитку, що проявляється у обмеженій функціональності, недостатній прозорості ціноутворення та складнощях з виконанням біржових контрактів;

- проблеми доступу до інфраструктури (трейдери часто стикаються з труднощами доступу до ключової інфраструктури (електричні мережі, газотранспортна система, нафтотермінали), що обмежує можливості для фізичної поставки енергоносіїв та оптимізації логістичних операцій).

Діяльність трейдерів на енергетичному ринку України характеризується рядом специфічних особливостей, зумовлених інституційним середовищем. У таблиці 2 представлено порівняльний аналіз ринкових механізмів та інструментів для трейдерів на різних сегментах енергетичного ринку України.

Розглянемо детальніше специфічні особливості ринкових механізмів та інструментів для трейдерів на кожному з трьох основних сегментів енергетичного ринку:

1. Ринок електроенергії: обмежені можливості для арбітражу між різними сегментами ринку через цінові обмеження; значна різниця між ціноутворенням на ринку двосторонніх договорів та організованих сегментах ринку; обмежений набір інструментів для хеджування ризиків зміни цін та обсягів; проблеми з прогнозуванням балансу електроенергії та відповідними фінансовими наслідками.

2. Ринок природного газу: відсутність єдиного ліквідного хабу для торгівлі природним газом; сезонні коливання цін та обсягів споживання, що створюють як можливості, так і виклики для трейдерів; проблеми з доступом до газосховищ та транскордонних з'єднань; неповна імплементація європейських мережевих кодексів.

- Ринок нафтопродуктів: високий рівень імпортозалежності та чутливість до валютних коливань; значна частка тіньового сегменту, що створює нерівні конкурентні умови; логістичні обмеження, пов'язані з інфраструктурою постачання.

На основі аналізу інституційних особливостей енергетичного ринку України виявлено ключові виклики, з якими стикаються трейдери енергоносіїв. У таблиці 3 представлено основні типи викликів та потенційні напрями їх подолання.

На основі аналізу викликів, представлених у табл. 3, можна виділити найбільш критичні аспекти, які потребують системного підходу до їх подолання:

- управління регуляторними ризиками: трейдери змушені адаптуватися до частих змін регуляторного середовища та враховувати потенційні зміни у своїх торгових стратегіях;

- розробка ефективних стратегій прогнозування: відсутність достатньої історичної інформації про функціонування нових моделей ринків та обмежений доступ до даних ускладнюють прогнозування цін та обсягів;

- управління кредитними ризиками контрагентів: проблеми з платіжною дисципліною на ринку та відсутність розвиненої системи гарантій виконання зобов'язань створюють суттєві кредитні ризики для трейдерів;

- оптимізація логістичних операцій: обмеження інфраструктури та складності з доступом до неї вимагають від трейдерів розробки складних логістичних схем та диверсифікації каналів постачання;

- цифрова трансформація бізнес-процесів: для підвищення конкурентоспроможності трейдери змушені інвестувати у цифрові технології (аналітика великих даних, автоматизація торгових операцій), що вимагає значних фінансових та людських ресурсів;
- диверсифікація портфелю та управління ринковими ризиками: за відсутності розвинутих інструментів хеджування трейдери змушені розробляти альтернативні підходи до управління ризиками, включаючи диверсифікацію портфелю контрактів та клієнтської бази.

Таблиця 2

Специфіка ринкових механізмів та інструментів для трейдерів енергоносіїв в Україні

Критерій	Ринок електроенергії	Ринок природного газу	Ринок нафтопродуктів
Сегменти ринку	Ринок двосторонніх договорів; Ринок "на добу наперед"; Внутрішньодобовий ринок; Балансуючий ринок; Ринок допоміжних послуг.	Оптовий ринок; Роздрібний ринок; Віртуальний торговий пункт; Ринок потужностей.	Оптовий ринок; Роздрібний ринок; Біржовий ринок; Позабіржовий ринок.
Механізми ціноутворення	Аукціонний принцип на РДН; Маржинальне ціноутворення на балансуючому ринку; Вільне ціноутворення на ринку двосторонніх договорів.	Хабове ціноутворення на віртуальному торговому пункті; Індексація до європейських хабів; Прив'язка до ціни імпорту.	Ціноутворення на основі імпортного паритету; Біржові котирування; Формульне ціноутворення.
Торгові інструменти	Базові контракти; Блочні ставки на РДН; Відсутність форвардів, ф'ючерсів, опціонів	Спотові контракти; Сезонні контракти; Обмежені можливості для форвардів; Відсутність ф'ючерсів	Спотові контракти; Форвардні контракти; Своп контракти; Відсутність ф'ючерсів та опціонів
Інструменти хеджування	Обмежені можливості хеджування; Фізичні двосторонні договори.	Сезонний арбітраж; Закачування газу в ПСГ; Обмежені форвардні контракти.	Форвардні контракти; Диверсифікація постачальників; Своп-операції.
Інформаційні інструменти	Система ENTSO-E; Ринкові дані від Оператора ринку; Дані платформи Market Operator.	Платформа прозорості ОГТСУ; Дані ENTSG Біржові котирування УЕБ.	Котирування на біржах; Дані сервісів моніторингу цін; Аналітика ринкових агентств
Розрахункові механізми	Банківські гарантії; Передплата за послуги; Система фінансових гарантії.	Банківські гарантії; Система Escrow рахунків; Гарантії для балансуючих груп.	Акредитиви; Банківські гарантії; Передплата
Логістичні інструменти	Заявки на доступ до пропускної спроможності; Транскордонний обмін; Аукціони потужностей.	Номінації/реномінації; Митний склад у ПСГ; Послуги shorthaul.	Біржові інструменти поставки; Форвардні контракти на логістику; Резервування потужностей нафтобаз.

Джерело: сформовано автором на основі [16-19]

Ключові виклики для трейдерів енергоносіїв в Україні та напрями їх подолання

Тип виклику	Потенційні напрями подолання
Управління регуляторними ризиками	- диверсифікація портфеля контрактів; - активна участь у регуляторному діалозі; - створення спеціалізованих відділів з регуляторного комплаєнсу; - моніторинг законодавчих ініціатив.
Розробка ефективних стратегій прогнозування	- використання методів машинного навчання та великих даних; - налагодження власної системи моніторингу ринкових індикаторів; - формування аналітичних підрозділів; - співпраця з галузевими аналітичними центрами.
Управління кредитними ризиками контрагентів	- запровадження системи рейтингування контрагентів; - використання банківських гарантій та акредитивів; - диверсифікація клієнтської бази; - впровадження системи лімітів кредитного ризику.
Оптимізація логістичних операцій	- інвестиції в розвиток власної інфраструктури; - впровадження інтелектуальних систем оптимізації логістики; - довгострокове бронювання транспортних потужностей; - розвиток альтернативних маршрутів постачання.
Цифрова трансформація бізнес-процесів	- інвестиції в IT-інфраструктуру; - впровадження систем управління даними та бізнес-аналітики; - розробка алгоритмічних торгових стратегій; - автоматизація рутинних операцій.
Диверсифікація портфелю та управління ринковими ризиками	- диверсифікація контрагентів та джерел постачання; - балансування портфеля за строками поставки; - розробка власних інструментів хеджування; - створення інтегрованих систем ризик-менеджменту.

Джерело: сформовано автором на основі [18, 19]

Для подолання виявлених викликів та створення сприятливих умов для діяльності трейдерів на енергетичному ринку України пропонуються такі напрями вдосконалення інституційного забезпечення:

- гармонізація регуляторного середовища з європейськими практиками: повна імплементація європейських директив та мережових кодексів дозволить створити більш прозорі та передбачувані умови для діяльності трейдерів;

- розвиток біржових механізмів та фінансових інструментів: створення ліквідних торгових майданчиків та впровадження строкових контрактів (ф'ючерсів, опціонів) сприятиме розвитку інструментів хеджування ризиків;

- вдосконалення системи розкриття інформації: підвищення прозорості ринку через впровадження єдиних стандартів розкриття інформації про ціни, обсяги та інші параметри торгів дозволить трейдерам ефективніше прогнозувати ринкову кон'юнктуру;

- розвиток інфраструктури та покращення доступу до неї: модернізація інфраструктури ринку (електричні мережі, газотранспортна система, термінали) та впровадження прозорих механізмів доступу дозволить оптимізувати логістичні операції трейдерів;

- стимулювання цифрової трансформації: створення регуляторної платформи для впровадження інноваційних технологій (блокчейн, смарт-контракти, аналітика даних) сприятиме підвищенню ефективності операцій трейдерів.

Висновки. Проведене дослідження інституційних особливостей енергетичного ринку України дозволило виявити ключові виклики для трейдерів енергоносіїв та окреслити напрями вдосконалення інституційного забезпечення їхньої діяльності. Встановлено, що енергетичний ринок України характеризується складною інституційною структурою, яка перебуває у процесі активної трансформації відповідно до вимог європейського законодавства. Ключовими інституційними бар'єрами для трейдерів є регуляторна невизначеність, цінові обмеження, проблеми ліквідності, недосконалість біржових механізмів та обмежений доступ до інфраструктури. Досліджено, що діяльність трейдерів на різних сегментах енергетичного ринку (електроенергія, природний газ, нафтопродукти) має свою специфіку, зумовлену особливостями інституційного середовища. Спільними викликами для трейдерів є управління регуляторними та кредитними ризиками, розробка ефективних стратегій прогнозування, оптимізація логістичних операцій, цифрова трансформація бізнес-процесів та диверсифікація портфелю. Обґрунтовано, що для подолання виявлених викликів необхідна системна робота з удосконалення інституційного забезпечення, яка має включати гармонізацію регуляторного середовища з європейськими практиками, розвиток біржових механізмів та фінансових інструментів, вдосконалення системи розкриття інформації, розвиток інфраструктури та стимулювання цифрової трансформації.

Перспективи подальших досліджень будуть направлені на розробку методологічних підходів до управління ризиками в діяльності трейдерів енергоносіїв в умовах української реальності.

Список використаних джерел

1. Nerlinger, M., & Utz, S. The impact of the Russia-Ukraine conflict on energy firms: A capital market perspective. *Finance Research Letters*. 2022 <https://doi.org/10.1016/j.frl.2022.103243>.
2. Goonesinghe, J., Aukati, A., Iakovenko, M., & Miroshnychenko, V. (2021). Development of Ukraine's wholesale & retail gas market. Gas release program - Application in Ukraine position paper. USAID.
3. Heather, P. (2021) European Traded Gas Hubs: German hubs about to merge. *Oxford Institute for energy studies* (2021 July Paper NG 170).
4. Алимов А. Економічний розвиток України : інституціональне та ресурсне забезпечення: монографія. К.: Об'єднаний інститут економіки НАН України, 2005. 540 с.
5. Kostyrko, R., Kosova, T., Kostyrko, L., Zaitseva, L., & Melnychenko, O. (2021). Ukrainian Market of Electrical Energy: Reforming, Financing, Innovative Investment, Efficiency Analysis, and Audit. *Energies*, 14(16), 5080. <https://doi.org/10.3390/en14165080>
6. Соленчук І. Особливості реформування ринку енергоресурсів України. *Management*. 2020. Вип. 2(30). С.115-127. <https://doi.org/10.30857/2415-3206.2019.2.9>
7. Karkowska, R., & Urjasz, S. How does the Russian-Ukrainian war change connectedness and hedging opportunities? Comparison between dirty and clean energy markets versus global stock indices. *Journal of International Financial Markets, Institutions and Money*. 2023 <https://doi.org/10.1016/j.intfin.2023.101768>.
8. Polovenko, Vitalii, Andrii Magomedov, Kravtsev Oleksii, Nataliia Krasnostanova and Serhii Kryzhanovskyi. 2024. "Regulatory and Institutional Frameworks for Ensuring Financial Security in Ukraine's Energy Sector: Challenges and Future Outlook". *Grassroots Journal of Natural Resources*, 7 (3): s313-s330. <https://doi.org/10.33002/nr2581.6853.0703ukr16>
9. Stepanenko, S., Ovsiuchenko, Y. and Tokhtamysh, N. (2023). Prospects for developing the Ukrainian electricity market in the context of European integration. The national scientific, production and information magazine. *Energy Saving. Energy. Energy Audit*, 12(190): 98–110.
10. Pecheniuk, A., Garasymchuk, I., Potapyskyi, P., Vusatyi, M., Dubik, V. and Pukas, V. (2022). Renewable Energy of Ukraine in Global Energy Transformations. *Grassroots Journal of Natural Resources*, 5(4), 19-33. DOI: <https://doi.org/10.33002/nr2581.6853.050402>

11. Andrusiv U., Zelinska H., Kupalova H., Goncharenko N. & Bezuhla L. (2023). Modeling and Forecasting of Provision of Energy Security of Ukraine with Energy Resources. *Review of Economics and Finance*, 21(1), 405-410. doi:10.55365/1923.x2023.21.41
12. Andrusiv, U., Popadynets, N., Zelinska, H., (...), Shchur, R., Lapchuk, Y. (2023) Efficiency of use of fuel and energy resources of Ukraine: assessment, simulation and forecasting. *Polityka Energetyczna* 26(4), pp. 63-80. DOI: <https://doi.org/10.33223/epj/169743>
13. Bublyk Y, Kurbet O. and Yukhymets R. (2022). Gas futures as a factor of the Ukrainian capital market development. *Investment. Management and Financial Innovations*, 19(4), 193-206. doi:10.21511/imfi.19(4).2022.16
14. Довгалюк О., Саїдов С., Яковенко І. Застосування систем накопичення енергії в роботі трейдерів на енергетичному ринку України. 2019 Міжнародна конференція IEEE з сучасних електричних та енергетичних систем (MEES). 2019 <https://doi.org/10.1109/MEES.2019.8896474>.
15. Костін Ю., Шведкий В. Компанії-постачальники на енергетичному ринку України: конкуренція стратегій. *Бізнес Інформ*. 2022 <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2022-7-191-196>.
16. Ткач Д. Функціонування енергоринку України в умовах виходу на зовнішні ринки – шляхи вдосконалення. *Огляд економіки, фінансів та управління*. 2020 <https://doi.org/10.36690/2674-5208-2020-2-35>.
17. Andrusiv, U., Zelinska, H., Kupalova, H., Galtsova, O., Marynychak, L., & Dovgal, O. (2021). Optimization of balance components of fuel and energy resources for organizational and economic support of energy efficiency in Ukraine. *Ecological Engineering and Environmental Technology*, 22(6), 27-35. doi:10.12912/27197050/141611.
18. Андрусів У. Я., Чучук Ю. В. Системний підхід до організації трейдингу на фондовому ринку: механізми управління торгівлею енергоносіїв в Україні. *Успіхи і досягнення у науці*. 2025. №3 (13). С.245-256. [https://doi.org/10.52058/3041-1254-2025-3\(13\)-245-256](https://doi.org/10.52058/3041-1254-2025-3(13)-245-256)
19. Андрусів У. Я., Чучук Ю. В. Системний підхід до організації роботи трейдерів енергоносіїв в Україні в умовах трансформації енергетичного ринку. *Наукові інновації та передові технології*. 2025. № 4(44). С. 502-512. [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-4\(44\)-502-512](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-4(44)-502-512).

References

1. Nerlinger, M., & Utz, S. (2022). The impact of the Russia-Ukraine conflict on energy firms: A capital market perspective. *Finance Research Letters*. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.frl.2022.103243>
2. Goonesinghe, J., Aukati, A., Iakovenko, M., & Miroshnychenko, V. (2021). Development of Ukraine's wholesale & retail gas market. Gas release program - Application in Ukraine position paper. USAID.
3. Heather, P. (2021). European Traded Gas Hubs: German hubs about to merge. Oxford Institute for energy studies, Paper NG 170.
4. Alymov, A. (2005). Ekonomichnyi rozvytok Ukrainy: instytutsionalne ta resursne zabezpechennia [Economic development of Ukraine: institutional and resource support]. Kyiv: Obiednanyi instytut ekonomiky NAN Ukrainy. [in Ukrainian].
5. Kostyrko, R., Kosova, T., Kostyrko, L., Zaitseva, L., & Melnychenko, O. (2021). Ukrainian Market of Electrical Energy: Reforming, Financing, Innovative Investment, Efficiency Analysis, and Audit. *Energies*, 14(16), 5080. DOI: <https://doi.org/10.3390/en14165080>
6. Solenchuk, I. (2020). Osoblyvosti reformuvannia rynku enerhoresursiv Ukrainy [Features of reforming the energy market of Ukraine]. *Management*, 2(30), 115-127. [in Ukrainian]. DOI: <https://doi.org/10.30857/2415-3206.2019.2.9>
7. Karkowska, R., & Urjasz, S. (2023). How does the Russian-Ukrainian war change connectedness and hedging opportunities? Comparison between dirty and clean energy markets versus global stock indices. *Journal of International Financial Markets, Institutions and Money*. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.intfin.2023.101768>
8. Polovenko, V., Magomedov, A., Kravtsev, O., Krasnostanova, N., & Kryzhanovskiy, S. (2024). Regulatory and Institutional Frameworks for Ensuring Financial Security in Ukraine's Energy Sector: Challenges and Future Outlook. *Grassroots Journal of Natural Resources*, 7(3), 313-330. DOI: <https://doi.org/10.33002/nr2581.6853.0703ukr16>

9. Stepanenko, S., Ovsichenko, Y., & Tokhtamysh, N. (2023). Prospects for developing the Ukrainian electricity market in the context of European integration. The national scientific, production and information magazine. Energy Saving. Energy. Energy Audit, 12(190), 98-110.
10. Pecheniuk, A., Garasymchuk, I., Potapyskyi, P., Vusatyi, M., Dubik, V., & Pukas, V. (2022). Renewable Energy of Ukraine in Global Energy Transformations. Grassroots Journal of Natural Resources, 5(4), 19-33. DOI: <https://doi.org/10.33002/nr2581.6853.050402>
11. Andrusiv, U., Zelinska, H., Kupalova, H., Goncharenko, N., & Bezuhla, L. (2023). Modeling and Forecasting of Provision of Energy Security of Ukraine with Energy Resources. Review of Economics and Finance, 21(1), 405-410. DOI: <https://doi.org/10.55365/1923.x2023.21.41>
12. Andrusiv, U., Popadynets, N., Zelinska, H., Shchur, R., & Lapchuk, Y. (2023). Efficiency of use of fuel and energy resources of Ukraine: assessment, simulation and forecasting. Polityka Energetyczna, 26(4), 63-80. DOI: <https://doi.org/10.33223/epj/169743>
13. Bublyk, Y., Kurbet, O., & Yukhymets, R. (2022). Gas futures as a factor of the Ukrainian capital market development. Investment. Management and Financial Innovations, 19(4), 193-206. DOI: [https://doi.org/10.21511/imfi.19\(4\).2022.16](https://doi.org/10.21511/imfi.19(4).2022.16)
14. Dovhaliuk, O., Saidov, S., & Yakovenko, I. (2019). Zastosuvannya system nakopychennia enerhii v roboti treideriv na enerhetychnomu rynku Ukrainy [Application of energy storage systems in the work of traders in the energy market of Ukraine]. IEEE International Conference on Modern Electrical and Energy Systems (MEES). [in Ukrainian]. DOI: <https://doi.org/10.1109/MEES.2019.8896474>
15. Kostin, Y., & Shvedkyi, V. (2022). Kompanii-postachalnyky na enerhetychnomu rynku Ukrainy: konkurentsia stratehii [Supplier companies in the energy market of Ukraine: competition of strategies]. Biznes Inform. [in Ukrainian]. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2022-7-191-196>
16. Tkach, D. (2020). Funktsionuvannya enerhorynku Ukrainy v umovakh vykhodu na zovnishni rynky – shliakhy vdoskonalennia [Functioning of Ukraine's energy market in conditions of entering foreign markets - ways of improvement]. Ohliad ekonomiky, finansiv ta upravlinnia. [in Ukrainian]. DOI: <https://doi.org/10.36690/2674-5208-2020-2-35>
17. Andrusiv, U., Zelinska, H., Kupalova, H., Galtsova, O., Marynychak, L., & Dovgal, O. (2021). Optimization of balance components of fuel and energy resources for organizational and economic support of energy efficiency in Ukraine. Ecological Engineering and Environmental Technology, 22(6), 27-35. DOI: <https://doi.org/10.12912/27197050/141611>
18. Andrusiv, U.Ya., & Chuchuk, Yu.V. (2025). Systemnyi pidkhid do orhanizatsii treidynhu na fondovomu rynku: mekhanizmy upravlinnia torhivleiu enerhonosiiv v Ukraini [Systematic approach to the organization of trading on the stock market: mechanisms of energy trade management in Ukraine]. Uspikhy i dosiahnennia u nautsi, 3(13), 245-256. [in Ukrainian]. DOI: [https://doi.org/10.52058/3041-1254-2025-3\(13\)-245-256](https://doi.org/10.52058/3041-1254-2025-3(13)-245-256)
19. Andrusiv, U.Ya., & Chuchuk, Yu.V. (2025). Systemnyi pidkhid do orhanizatsii roboty treideriv enerhonosiiv v Ukraini v umovakh transformatsii enerhetychnoho rynku [System approach to the organization of energy traders' work in Ukraine under conditions of energy market transformation]. Naukovi innovatsii ta peredovi tekhnolohii, 4(44), 502-512. [in Ukrainian]. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-4\(44\)-502-512](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-4(44)-502-512)

INSTITUTIONAL FEATURES OF THE UKRAINIAN ENERGY MARKET: CHALLENGES FOR TRADERS

Andrusiv Uliana Yaroslavivna

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor

Head of the Department of Finance, Accounting and Taxation Development

Ivano-Frankivsk National Technical University oil and gas

76019, Ivano-Frankivsk, street. Carpathian, 15

e-mail: andrusivu@ukr.net

ORCID ID [https://orcid.org/ 0000-0003-1793-0936](https://orcid.org/0000-0003-1793-0936)

Abstract. The article explores the institutional features of the Ukrainian energy market and identifies key challenges for energy traders in the current environment. It analyzes the current state and development trends of the institutional environment in the electricity, natural gas, and petroleum products markets. The research identifies key institutional barriers and regulatory constraints affecting traders' activities, including: regulatory uncertainty, price restrictions, liquidity problems, imperfect exchange mechanisms, limited access to infrastructure, and information asymmetry. The specifics of market mechanisms and instruments available to traders in different market segments are systematized. The study reveals that Ukraine's energy market is characterized by a complex institutional structure undergoing active transformation in accordance with European legislation requirements. The main challenges for traders are identified as: managing regulatory risks, developing effective forecasting strategies, managing counterparty credit risks, optimizing logistics operations, digital transformation of business processes, and diversification of the energy portfolio. Based on the analysis, directions for improving the institutional support for energy traders' activities are proposed, including harmonization of the regulatory environment with European practices, development of exchange mechanisms and financial instruments, improvement of information disclosure systems, modernization of infrastructure, and promotion of digital transformation. The research proves that overcoming the identified challenges requires a systematic approach to organizing traders' work that takes into account the institutional features of the Ukrainian energy market and involves the use of innovative technologies and risk management methods. The necessity of further research on methodological approaches to risk management and analysis of the impact of digital technologies on the transformation of business models of energy traders in Ukraine is substantiated.

Keywords: energy market, energy traders, institutional environment, market liberalization, exchange mechanisms, digital transformation, European integration, systematic approach.